

TEORETISK PSYKOLOGI (3)

K. B. Madsen

I de foregående artikler om Teoretisk Psykologi har jeg omtalt, at etableringen af en ny videnskabelig disciplin eller speciale som fx. teoretisk psykologi bl.a. omfatter:

- 1) Stiftelsen af faglige »selskaber« som fx. International Society for Theoretical Psychology, der afholder internationale konferencer.
- 2) Etableringen af forskningscentre ved universiteter som fx. Center for Advanced Study in Theoretical Psychology, Edmonton. Alberta, Canada.
- 3) Udgivelsen af tidsskrifter som er helliget disciplinen eller specialet.

Der er nu to internationale tidsskrifter for teoretisk psykologi: *Theory & Psychology* og *Annals of Theoretical Psychology*, der begge har en meget bred international »editorial committee and board« med repræsentanter for mange lande (bl.a. Danmark).

Theory & Psychology er startet med volume 1 i 1991. Det er planlagt til 4 numre om året, hvoraf de første tre i den skrivende stund er udkommet. Editor er Hendrikus J. Stam fra University of Calgary, Canada, og forlaget er SAGE Publications. Da der endnu kun er udkommet så få numre, er det for tidligt at komme med en generel vurdering, jeg vil derfor nøjes med at citere fra »editorial aims«:

»*Theory and Psychology* is an international journal for theoretical and meta-theoretical analysis in psychology. It focuses on the emergent themes at the centre of contemporary psychological debate. Its principal aims is to foster theoretical dialogue and innovation within the discipline, serving an integrative role for a wide psychological audience«.

Tiden vil vise, hvorledes redaktionen og bidragyderne lever op til denne formålsparagraf.

Der er større grundlag for at vurdere det andet tidsskrift.

Annals of Theoretical Psychology udkom med volume 1 i 1984 efter mange års forberedelse. Initiativtager og redaktør af de to første bind var Joseph Royce, som også var grundlægger af the Center for Advanced Study in Theoretical Psychology i Edmonton. Royce blev assisteret af Leendert P. Mos, der efter Royce's sygdom og død fortsat er medredaktør og nu også direktør for »the Center«. *Annals* udgives af Plenum Press (New York og

London). Som navnet antyder skulle det udkomme med et bind om året, men det har været lidt uregelmæssigt. Således udkom båd bind 1 og 2 i 1984. Derefter udkom bind 3, 4 og 5 i årene 1985, 1986 og 1987. Men bind 6 udkom først i 1990. Jeg har endnu ikke modtaget bind 7 og 8, men jeg ved, at de *er* under forberedelse (fordi jeg har et bidrag i bind 8). Hvert bind er som regel på ca. 400 sider, som er organiseret omkring 5-6 hovedbidrag på hver 25-50 sider. Disse hovedbidrag bliver hver kommenteret af 2-5 kommentatorer. Der er således lagt stor vægt på diskussioner. Nogle bind har et fælles tema. En anmeldelse af hver artikel ville blive for plads- og tidskrævende. Jeg vil derfor her nøjes med nogle få kommentarer til hvert bind og i øvrigt tilføje et appendix med indholdsfortegnelse til de 6 bind.

1. Bind (1984) blev redigeret af Royce og indeholder 5 hovedbidrag. Heraf handler de 3 om kognitive teorier. Bl.a. har Mary Henle en afhandling om Freuds implicitte kognitive teorier. Desuden er der to bidrag om individuelle forskelles rolle i psykologiske teorier. Her vil jeg især fremhæve H.J. Eysenck's bidrag som meget klart og dybtgående.

2. Bind (1984), som også blev redigeret af Royce og Mos, indeholder 6 hovedbidrag (og de dertil knyttede kommentarer). Det er uden fælles tema. Der er to skandinaviske bidrag. Jan Smedslund fra Oslo Universitet skriver om »nødvendige sandheder« (tautologier, analytiske sætninger) i psykologien.

Undertegnede har et bidrag om »The Hypotheses Quotient« opfattet som en kvantitativ estimering af en teoris testbarhed.

3. Bind (1985) blev redigeret af undertegnede og Mos. Det havde som fælles tema: Psykologisk Metateori. Jeg havde en indledningsartikel med oversigt og definitioner af området. Derefter følger meget forskellige, men alle meget interessante, hovedbidrag af H.J. Eysenck, filosofen Mario Bunge (Montreal), den finsk-svenske psykoanalytiker Carl Lesche, de hollandske psykologer C. Sanders og H.V. Rappard, der begge virkede ved Vrie Universitet, Amsterdam, hvor der i mange år har været et Department of Theoretical Psychology. Til slut har Royce et hovedbidrag om »teoretisk Pluralisme« i psykologien. Desuden er der kommentarer (og svar) til alle hovedindlæg.

4. Bind (1986) blev redigeret af Mos. Det har ikke noget fælles tema, men bidragyderne beskæftiger sig med fundamentale filosofiske problemer – såvel ontologiske som epistemologiske – af relevans for psykologien. Jeg vil især fremhæve første hovedbidrag af filosofen Herman Tennesen, en nordmand, der har været ansat ved Centret for Teoretisk Psykologi i Edmonton siden grundlæggelsen i midten af 1960'erne. Andre bidragydere beskæftiger sig med psykoanalysen, personlighedspsykologien og den kognitive psykologi.

5. Bind (1987) blev redigeret af Arthur W. Staats, University of Hawaii og L.P. Mos. Det har et fælles tema: Unification in Psychology. Der er i dette bind ingen kommentarer men 12 hovedindlæg. Staats har i mange

år interesseret sig for emnet og etableret The Society for Studying Unity Issues in Psychology, der udgiver et Newsletter, som er omtalt i min artikel i Psyke og Logos (1991, nr. 1). Alle bidragyderne er enige om, at psykologien er disintegreret. Men de er ikke enige om det ønskelige eller nødvendige i at integrere psykologien. Staats selv mener, at det er både ønskeligt og nødvendigt for psykologiens fremtid som videnskab, at den bliver integreret under et fælles paradigme. Andre – bl.a. Howard H. Kendler – mener, at man bør acceptere, at psykologien er en *multidisciplinær* videnskab, som nødvendigvis må være disintegreret. Den franske psykolog Paul Fraisse hævder, at andre videnskaber – også fysikken – er heller ikke integreret under en overordnet teori. Han mener, at der trods alt er et fælles overordnet paradigme i psykologien, nemlig: Situation → Person → Reaktion (Meget lig K. Lewin og E.C. Tolman). Endelig er der en række bidragydere, der prøver at vise, hvorledes man kan bidrage til en integration af psykologien ved begrebsanalyser (A.R. Gilgen) eller teorianalyser (E.S. Hishinuma, Karl A. Minke og Royce).

6. Bind (1990) er redigeret af Daniel N. Robinson og L. Mos. Dette bind har også et fælles tema: *Forklaring* i psykologien. Blandt hovedbidragyderne er Georg A. Miller, som *ikke* behandler forklaring i psykologien, men forklaringsprocessens psykologi. Blandt de andre bidragydere er der flere som fremhæver, at forklaring (lig kausal-forklaring) ikke er tilstrækkelig i psykologien, men forklaring må suppleres med *fortolkning* à la Hermeneutikken (fremhæves især af Joseph Margolis, P:F: Secord og P. Manicas). Rom Harré er fortaler for den Oxford-filosofiske opfattelse af psykologien som videnskaben om *handlinger* (actions), der er forskellig fra adfærd (behavior). Ifølge Oxford-filosoffer som Wittgenstein og G. Ryle kan adfærd årsagsforklares, mens handlinger skal fortolkes (som en slags sprog). Mennesket er et »rule-following animal«.

Alt i alt mener jeg, at de 6 første bind afspejler både emne-områder såvel som filosofiske og metateoretiske standpunkter inden for den teoretiske psykologi.